

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดและหลักการ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 1.1 ความสำคัญของภาษาต่างประเทศ
  - 1.2 คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.3 ตัวชี้วัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ
  - 1.5 สาระการเรียนรู้แกนกลางด้านการใช้คำศัพท์
2. พจนานุกรม
  - 2.1 ความหมายของพจนานุกรม
  - 2.2 ประเภทของพจนานุกรม
  - 2.3 ส่วนประกอบของพจนานุกรม
  - 2.4 แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมอังกฤษ
3. แบบฝึกทักษะ
  - 3.1 ความหมายของการสร้างแบบฝึกทักษะ
  - 3.2 หลักการสร้างแบบฝึกทักษะ
  - 3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์
  - 3.4 การสร้างแบบฝึกทางภาษา
  - 3.5 ลักษณะของแบบฝึกที่ดี
  - 3.6 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก
4. ทักษะปฏิบัติ
  - 4.1 ความหมายของทักษะปฏิบัติ (Skill)
  - 4.2 ลักษณะของทักษะปฏิบัติ
  - 4.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะปฏิบัติ

5. การจัดการเรียนรู้
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. เจตคติ
  - 7.1 ความหมายของเจตคติ
  - 7.2 ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ
  - 7.3 องค์ประกอบของเจตคติ
  - 7.4 การวัดเจตคติ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1. ความสำคัญของภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ดีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศใน สถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานใน การศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

2. คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน อ่าน ออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน ระบุ เขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่างๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน เลือก/ระบุ หัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและ อ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

2.2 สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว สถานการณ์ ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ใช้คำขอร้อง คำชี้แจง และคำอธิบาย ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรม ประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม

2.3 พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์/เรื่อง/ ประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อ เรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์/สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจ พูดและเขียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

2.4 เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับบุคคลและโอกาส ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมนิยมและ ประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

2.5 เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียง ประโยคชนิดต่างๆ และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

2.6 ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่นจากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

2.7 ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถาน ศึกษา ชุมชน และสังคม

2.8 ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นภาษาต่างประเทศ

2.9 มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหารเครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ – ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,100 - 2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)

2.10 ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อน (complex sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. ตัวชี้วัดชั้นปี รายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน
2. อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณา และบทร้อยกรองสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน
3. ระบุและเขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง รูปแบบต่างๆ ให้สัมพันธ์กับประโยค และข้อความที่ฟังหรืออ่าน
4. เลือก/ระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ
5. สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องต่างๆ ใกล้ตัว สถานการณ์ ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม
6. ใช้คำขอร้อง ให้คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายอย่างเหมาะสม
7. พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธ การให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม
8. พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม
9. พูดและเขียนบรรยายความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรมประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม
10. พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์ /เรื่อง/ ประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม
11. พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/ แก่นสาระ หัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง
12. พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

13. เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทาง เหมาะกับบุคคลและโอกาส ตาม มารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

14. อธิบายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม นิยม และประเพณีของเจ้าของภาษา

15. เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

16. เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียง ประโยคชนิดต่างๆ และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย

17. เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

18. ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่นจากแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

19. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษาชุมชน และสังคม

20. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

21. เผยแพร่ /ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นภาษาต่างประเทศ

4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ด 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ค 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ด 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของ ภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและ วัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ค 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

5. สาระการเรียนรู้แกนกลางด้านการใช้คำศัพท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.1 การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ประกอบด้วย

5.1.1 คำอธิบายในการประดิษฐ์, การบอกทิศทาง, ป้ายประกาศต่างๆ, การใช้อุปกรณ์, ข้อความ, โฆษณา และบทร้อยกรอง

5.2 การใช้พจนานุกรมประกอบด้วย

5.2.1 หลักการออกเสียง

5.2.1.1 การออกเสียงพยัญชนะต้นคำ – ท้ายคำ

5.2.1.2 การออกเสียงสระเสียงสั้น สระเสียงยาว และสระประสม

5.2.1.3 การออกเสียงเน้นหนัก – เบา ในคำและกลุ่มคำ

5.3 ความหมายด้านต่างๆที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

5.3.1 ความหมายเกี่ยวกับตนเองครอบครัว อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่าง นันทนาการ สุขภาพ อาชีพ การซื้อขาย บริการและการท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นวงคำศัพท์ประมาณ 1,400 – 1,550 คำ

พจนานุกรม (dictionary)

1. ความหมายของพจนานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 753) ได้ให้ความหมายของพจนานุกรมไว้ว่า พจนานุกรม หมายถึง หนังสือว่าด้วยถ้อยคำในภาษาใดภาษาหนึ่งเรียงตามลำดับตัวอักษร โดยทั่วไปจะบอกความหมายและที่มาของคำขึ้นต้นด้วย

พจนานุกรม คือ รายชื่อของคำ เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก – ฮ หรือ A – Z โดยให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับคำ เช่น ตัวสะกด ที่มาของคำพยางค์ คำย่อ การอ่านออกเสียง การเน้นเสียง ความหมายของคำ ภาพประกอบคำที่มีความหมายเหมือนกัน เป็นต้น แต่พจนานุกรมก็ไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดดังกล่าวครบทุกเล่มแต่ที่หลักๆต้องมีเกี่ยวกับพจนานุกรม คือ เรื่องของความหมายของคำศัพท์ การอ่าน การสะกดคำ (วรวิจิตร เกตุดี, 2552, สิงหาคม 15)

พจนานุกรม คือ หนังสือที่รวมคำในภาษา มีการเรียงลำดับตามอักษร ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวสะกดวิธีการออกเสียง ชนิดของคำให้ความหมายของคำ(ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการอ้างอิง, 2552,สิงหาคม 15)

พรอคเตอร์ (Procter, 1984, pp.8 – 9) Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English นำเอารายการคำศัพท์จาก General Service List of English Words, ของไมเคิล เวสต์ (Michael West) จำนวน 2,000 คำ มาใช้อธิบายความหมาย เพื่อให้คำที่ใช้อธิบายความหมายของศัพท์หลัก ง่ายกว่าศัพท์หลักที่นักเรียนหรือผู้ใช้กำลังหาความหมายอยู่เช่น "dog"

dog n. "a common 4 – legged flesh – eating animal; any of the many varieties used by man as a companion or for hunting, working, guarding, etc. It is often called "man's best friend"

พรอคเตอร์ (Procter, 1984, p. 323) กล่าวว่า การให้คำอธิบายในลักษณะนี้เป็นลักษณะเฉพาะของ Longman Dictionary of Contemporary English เป็นการจำกัดขอบเขตจำนวนคำศัพท์ ในขณะที่ Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English และ An English Reader's Dictionary ก็อ้างว่าให้ความหมายคำศัพท์ที่ชัดเจนและเป็นคำที่ง่ายเท่าที่จะทำได้

แมคฟาการ์ (Macfaquhar, 1984) ใน An English Reader's Dictionary ไม่มีคำอธิบายเพราะรูปภาพสื่อความหมายแทนการอธิบายคำจำกัดความ การให้คำอธิบายในลักษณะนี้เป็นความเข้าใจกันในการเลือกความหมายที่ดีกว่าพจนานุกรมที่ใช้คำศัพท์ในการอธิบายความหมายในพจนานุกรมส่วนใหญ่ จัดทำขึ้นเพื่อเจ้าของภาษา จากการวิจัยเรื่องการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษในด้านความหมายทั้งฉบับสำหรับเจ้าของภาษา

เคอร์ริกแพทริก (Kirkpatrick, 1985, pp. 10 -11)วิธีการนำเสนอคำศัพท์ ที่ใช้รูปภาพทำให้เข้าใจง่ายช่วยให้ผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจความหมายได้ง่าย ส่วนการให้ความหมายที่ต้องใช้ข้อความอธิบายนั้นต้องใช้จำนวนศัพท์มากในการอธิบายความหมายคำศัพท์ ถึงแม้ว่าจะเป็นคำศัพท์ง่ายๆ ดังเช่นใน Longman Dictionary of Contemporary English นอกจากนี้การรู้คำศัพท์ในวงจำกัดทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมไม่สามารถเข้าใจคำศัพท์อื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น รู้จักคำศัพท์ medical แต่อาจไม่เข้าใจความหมายของ medically ด้วย และถ้าเป็นศัพท์เทคนิคก็มีปัญหาจากการจำกัดจำนวนคำศัพท์ในการอธิบายเช่นกัน

สรุปได้ว่า พจนานุกรมหมายถึง หนังสือที่รวบรวมคำศัพท์โดยได้เรียงลำดับของพยัญชนะและสระไว้โดยได้ให้ความหมายของคำศัพท์ การอ่าน การสะกดคำ ที่มาของคำพยางค์ คำย่อ การอ่านออกเสียง การเน้นเสียง คำขึ้นนำคำศัพท์ ส่วนต่างๆของประโยค คำหลัก คำผสม ความหมายของคำ การออกเสียง การสะกดคำ รากศัพท์ และคำจำกัดความ

2. ประเภทของพจนานุกรม

วรวัจน์ เกตุดี (2552, สิงหาคม 15) กล่าวว่า พจนานุกรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พจนานุกรม ฉบับสมบูรณ์ เป็นพจนานุกรมที่อธิบายความหมายของคำโดยละเอียดทุกด้าน รวมทั้งคำที่ยังใช้ในภาษาพูดและคำพูดที่เลิกใช้แล้ว

2. พจนานุกรมฉบับย่อ เป็นประเภทที่รวบรวมคำที่ใช้กันอยู่บ่อย ๆ ในภาษาหรือให้คำอธิบายเป็นไปอย่างย่อพอเข้าใจ

จินตนากริล (2552, สิงหาคม 15) ได้ให้ความหมายของพจนานุกรมไว้ว่า พจนานุกรมแบ่งตามลักษณะรูปลักษณ์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. พจนานุกรมฉบับสมบูรณ์ ให้คำอธิบายคำศัพท์อย่างละเอียด รวมคำศัพท์ที่ใช้ในภาษานั้น ๆ ทุกคำ ทั้งคำที่เลิกใช้แล้ว คำที่ใช้ในปัจจุบัน คำที่มาจากภาษาอื่น ให้ความหมายของคำแต่ละคำอย่างละเอียด โดยแยกอธิบายในแต่ละความหมาย หากคำนั้น ๆ มีหลายความหมาย และให้ตัวอย่างการใช้คำในความหมายต่าง ๆ มักเป็นพจนานุกรมขนาดใหญ่ หรือขนาดตั้งโต๊ะ

2. พจนานุกรมฉบับย่อ ให้คำอธิบายคำศัพท์อย่างย่อ ๆ ไม่ละเอียดมากนัก รวมคำศัพท์ที่ใช้ในปัจจุบันเท่านั้น พจนานุกรมแบ่งตามประเภทของวิชาได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 พจนานุกรมทั่วไป หรือพจนานุกรมภาษา

2.2 พจนานุกรมเฉพาะวิชา

2.2.1 พจนานุกรมทั่วไป หรือพจนานุกรมภาษา คือ พจนานุกรมที่รวมคำศัพท์ทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าเป็นศัพท์เฉพาะสาขาวิชาใด แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) พจนานุกรมภาษาเดียว อธิบายคำศัพท์โดยใช้ภาษาเดียวกับคำที่ต้องการอธิบายซึ่งเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(ภาษาไทย - ภาษาไทย) Webster's New World Dictionary (ภาษาอังกฤษ - ภาษาอังกฤษ)

2) พจนานุกรมสองภาษา อธิบายคำศัพท์จากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง เช่น พจนานุกรมไทย - อังกฤษ New Model English - Thai Dictionary

3) พจนานุกรมหลายภาษา อธิบายคำศัพท์จากภาษาหนึ่งเป็นภาษาอื่น ตั้งแต่สองภาษาขึ้นไป เช่น พจนานุกรมไทย - อังกฤษ - ฝรั่งเศส

2.2.2 พจนานุกรมเฉพาะวิชา คือ พจนานุกรมที่รวมคำศัพท์เฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ เช่น พจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์ ได้ให้ความรู้เฉพาะศัพท์ทางวิชาคอมพิวเตอร์ พจนานุกรมศัพท์การศึกษาให้ความรู้เฉพาะศัพท์ทางวิชาการศึกษา พจนานุกรมศัพท์ชีววิทยาให้ความรู้เฉพาะศัพท์ทางวิชาชีววิทยา เป็นต้น

สรุปได้ว่าพจนานุกรมแบ่งเป็น 2 ประเภทคือพจนานุกรมฉบับสมบูรณ์และพจนานุกรมฉบับย่อโดยทั้ง 2 ประเภทได้รวบรวมคำศัพท์และแปลความหมายอธิบายอย่างละเอียด

3. ส่วนประกอบของพจนานุกรม

เบลลาเฟอริ (Bellafiore, 1969, pp. 383 – 384) กล่าวถึงส่วนประกอบของพจนานุกรมว่ามีหลายส่วน แต่ละส่วนให้ข้อมูลที่เป็นประสำหรับผู้อ่านมาก กล่าวคือ ตัวอักษรจะถูกจัดวางอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการค้นหาคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว และสะดวก คำแนะนำ คำศัพท์สังเกตได้จากส่วนบนสุดของกระดาษจะมีทั้งบนสุดด้านซ้ายและบนสุดด้านขวา จะเป็นส่วนที่บอกว่าหน้านั้นๆ เริ่มต้นและลงท้ายด้วยคำศัพท์ใด การสะกดคำ เป็นส่วนที่แนะนำการออกเสียงให้ถูกต้อง ความหมายและประวัติของคำศัพท์ ซึ่งเป็นส่วนที่บอกถึงที่มาของคำศัพท์นั้น คำศัพท์เฉพาะด้านกรณีผู้อ่านต้องการหาข้อมูลของศัพท์เฉพาะ เช่น ศัพท์ทางด้านดนตรี แพทย์ การธนาคาร หรืออื่นๆ เป็นต้น สามารถค้นได้จากพจนานุกรม ไวยากรณ์ เป็นส่วนที่อธิบายประเภทของคำต่างๆ และวิธีใช้ไว้อย่างชัดเจน

กูธ (Guth, 1975, pp. 51-59) กล่าวว่า ส่วนประกอบของพจนานุกรมได้แก่ ที่มีของคำศัพท์ (geographic) คำศัพท์หลัก (headword) คำชี้แนะ (guide word) ความหมาย (definition) สภาพภูมิศาสตร์ (geographic) การออกเสียง (pronunciation) และตัวย่อของคำศัพท์ (abbreviation)

อันเดอร์ฮิล (Underhill, 1989, unpage) ได้แบ่งความสัมพันธ์ของส่วนประกอบในพจนานุกรมที่มีส่วนเหมือนกัน ซึ่งให้ข้อมูลไปในด้านเดียวกันมารวมกลุ่มเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ คือ ข้อมูลด้านเสียง (phonology information) ได้แก่ การออกเสียงคำศัพท์ และเครื่องหมายการเน้นเสียง ข้อมูลด้านความหมาย (meaning information) ได้แก่ ชนิดของคำ และการผันแปรรูปคำ ข้อมูลด้านการใช้คำให้เหมาะสมกาลและบุคคล (stylistic information) ได้แก่ ภาษาพูด คำแสลง และภาษาเฉพาะวิชา

แคมบริจ (Cambridge, 1995, p.5) กล่าวถึง ส่วนประกอบของพจนานุกรมมีมากมายเน้นความหมายของศัพท์ กลุ่มคำวลี ภาพประกอบคำศัพท์ สัญลักษณ์การออกเสียง สัญลักษณ์ของการใช้พจนานุกรม เป็นต้น

ฮอร์นบี้ (Hornby, 1999, p.9) กล่าวว่าพจนานุกรมประกอบด้วยคำศัพท์มากมายที่ได้เรียงไว้ตามลำดับตัวอักษร ทุกๆคำศัพท์บอกให้ทราบถึงการเริ่มต้นของคำศัพท์ และเป็นคำศัพท์ประเภทไหน เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท คำอุทาน เป็นต้น นอกจากนั้นยังอธิบายความหมายของคำซึ่งความหมายของคำอาจมีมากกว่าหนึ่งความหมาย รวมทั้งแสดงตัวอย่างเหมาะสมในแต่ละข้อความหรือแต่ละเนื้อหา และยังแยกความแตกต่างของความหมาย โอยใส่หมายเลขกำกับไว้รวมทั้งเรียงเรียงคำศัพท์ที่มีการใช้ถี่หรือบ่อย โดยเรียงลำดับของการใช้คำศัพท์ และบอกความหมายเหมาะสมของการใช้สำนวนซึ่งมีสัญลักษณ์ IDM หรือ PHRV คือการใช้คำกริยา เพื่อช่วยให้ผู้ใช้พจนานุกรมเข้าใจมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาความหมายของส่วนประกอบพจนานุกรมผู้วิจัยสรุปได้ว่าส่วนประกอบพจนานุกรมประกอบไปด้วยความหมายของศัพท์ กลุ่มคำวลี ภาพประกอบคำศัพท์ สัญลักษณ์ การออกเสียง ข้อมูลด้านเสียง ข้อมูลด้านความหมาย การใช้คำให้เหมาะสมกาลและบุคคล

4. แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ

เบลลาเฟอร์ (Bellafiore, 1969, pp. 385 – 389) กล่าวถึงกิจกรรมใช้พจนานุกรมประกอบด้วย กิจกรรมการใช้ความหมาย การออกเสียง ประวัติของคำศัพท์ คำที่มีความหมายเหมือน และข้อมูลต่างๆ ไป เช่น ตัวอย่างของคำศัพท์ คำที่ยืมมาจากภาษาอื่นๆ และการใช้ภาพประกอบคำศัพท์

กูธ, และชชเตอร์ (Guth, & Schuster, 1975, pp. 56 – 59) กล่าวถึงกิจกรรมการใช้พจนานุกรมมีไว้ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมคำชี้แนะ
2. กิจกรรมการแบ่งพยางค์โดยใช้เครื่องหมายขีดเส้น
3. กิจกรรมการออกเสียง
4. การสะกดคำศัพท์
5. การเน้นเสียงหนัก – เบา
6. การหาความหมายเหมือน
7. การหาความหมายตรงกันข้าม
8. การเขียนตัวอย่าง
9. ประวัติของคำ

รัช, และ เดเบอร์ (Rouch, & Deboer, 1978, p. 292) กล่าวถึงการใช้พจนานุกรมว่า การใช้พจนานุกรมในระดับประถมศึกษาจะสมบูรณ์ได้ ครูต้องมีทักษะในการใช้พจนานุกรม และต่อไปนี่คือผลจากการฝึกการใช้พจนานุกรม ได้แก่

1. นักเรียนสามารถค้นคำศัพท์ได้เร็วขึ้น
2. นักเรียนมีความสามารถในการออกเสียงศัพท์
3. นักเรียนมีความสามารถในการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายยัติภังค์ การใช้ตัวอย่างและการใช้ตัวอักษรตัวใหญ่
4. นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ความหมายของศัพท์
5. นักเรียนมีความสามารถในส่วนต่างๆ ของพจนานุกรมได้

เดเบอร์, และดัลแมน (Deboer, & Dallman, 1987, p.182) กล่าวว่า ทักษะการใช้พจนานุกรมที่ควรสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา ได้แก่ การออกเสียง การสะกดคำ การแบ่งพยางค์ การใช้เครื่องหมายยัติภังค์ การใช้ตัวอักษรและการเขียนขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่ การเขียนความหมายของคำ และการใช้ข้อมูลอื่นๆ ในพจนานุกรมที่นอกเหนือตัวคำศัพท์

กันนิง (Gunning, 1992, p.155) กล่าวว่า การฝึกใช้พจนานุกรมทำให้ผู้อ่านหาคำศัพท์ได้เร็วขึ้น เลือกความหมายได้เหมาะสมกับเนื้อหาและสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง

สเปซ, และสเปซ (Spache, & Spache, 1997, pp. 425 – 426) กล่าวว่า การใช้พจนานุกรมเป็นการฝึกนิสัยวิเคราะห์คำศัพท์ให้เป็นระบบหมายความว่า เมื่อผู้ใช้เปิดพจนานุกรมจะได้ทราบถึงระบบโครงสร้างเสียง การออกเสียงและฝึกการหาคำศัพท์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งเป็นพื้นฐานของการใช้พจนานุกรม นอกจากนี้รายงานการวิจัยของ สเปซ กล่าวว่า นักเรียนที่มีปัญหาเรื่องของการใช้พจนานุกรมในการเลือกความหมาย การออกเสียง การแยกคำ แสดงให้เห็นว่าควรมีการฝึกสอนการใช้พจนานุกรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีความพร้อมในหลายๆด้านเช่น ทางด้านการหาคำศัพท์ ด้านการสะกดพยางค์ ด้านการอ่านออกเสียงและด้านอื่นๆ ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการใช้พจนานุกรม

โซเอเคมิ (Soekemi, 1998, pp. 209 – 210) กล่าวถึงทักษะการใช้พจนานุกรมว่า

1. สามารถใช้ในการสอนพูดได้ กล่าวคือในพจนานุกรมมีส่วนที่เรียกว่า “การออกเสียง” ผู้อ่านพจนานุกรมสามารถฝึกออกเสียงตามที่พจนานุกรมเขียนไว้ เมื่อฝึกออกเสียงบ่อยครั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจและมั่นใจในการพูดมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง

2. สามารถใช้ในการสอนอ่าน กล่าวคือ เมื่อนักเรียนอยู่ในห้องเรียนนักเรียนจะมีคุณครูเป็นผู้ชี้แนะ แต่เมื่อออกจากห้องเรียนต้องศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจึงต้องใช้พจนานุกรมช่วยในการอ่าน เช่น เมื่ออ่านข้อความหรือหนังสือครบแล้วพบปัญหาไม่ทราบความหมาย สามารถเปิดพจนานุกรมเพื่อหาความหมาย หรือไม่มั่นใจคำศัพท์ที่มีปัญหาเป็นคำประเภทใดสามารถหาประกอบคำศัพท์ในพจนานุกรม

3. สามารถใช้ในการสอนเขียน โซเอเคมิกล่าวว่า พจนานุกรมมีประโยชน์มากมาย นอกจากจะใช้ในการสอนแล้ว ยังช่วยในการสอนเขียนได้อีกด้วย โดยสามารถตรวจสอบการสะกดคำยาก หน้าที่ของคำและการใช้วลีของประโยคได้โดยใช้พจนานุกรม

เพ็ตตี (Petty, 1998, pp.363 – 365) ได้กล่าวถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ใช้ในการฝึกใช้พจนานุกรมได้แก่

1. กิจกรรมคำชี้แนะ (guide words) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องค้นหาว่าคำศัพท์อยู่ในหน้าไหนของพจนานุกรม

2. กิจกรรมการแบ่งพยางค์และเน้นเสียง (syllabication and accent) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องแบ่งพยางค์ของคำศัพท์และบอกว่าคำศัพท์นั้นๆ เน้นเสียงที่พยางค์ใด ถ้านักเรียนไม่มั่นใจสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากพจนานุกรม

3. กิจกรรมวิเคราะห์คำศัพท์และคำหลัก (diacritical marking and key words) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องเขียนตัวสะกดทางสัทศาสตร์ของคำศัพท์ซึ่งนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้จากพจนานุกรม

4. กิจกรรมการเลือกความหมายให้เหมาะสม (selection appropriate meanings) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของศัพท์ซึ่งศัพท์แต่ละคำอาจมีความหมายมากกว่าหนึ่งอย่าง จึงต้องหาความหมายที่เหมาะสมกับบริบท

5. กิจกรรมหาตัวสะกดที่ถูกต้อง (finding correct spelling) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเขียนตัวสะกดและตรวจสอบจากพจนานุกรม

เรดแมน (Redman, 1999, p.10) กล่าวถึงทักษะการใช้พจนานุกรมสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมเป็นต้นไปว่า

1. เมื่อพบคำศัพท์ที่ต้องการแล้วให้กากบาท (*) ไว้เพื่อตรวจสอบความจำตนเองว่าคำศัพท์นี้เคยพอแล้ว

2. เมื่ออ่านข้อความภาษาอังกฤษ ให้เดาความหมายก่อนแล้วกลับไปตรวจสอบความถูกต้องในพจนานุกรม

3. จำไว้ว่าคำ 1 คำ อาจมีหลายความหมาย เมื่ออ่านความหมายแรกแล้วไม่เข้ากับบริบท ให้ค้นหาความหมายใหม่จะพบกับความหมายที่เหมาะสมกับข้อความ

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรม หมายถึง แบบฝึกทักษะโดยมีกิจกรรมต่างๆที่หลากหลาย สอนเรื่องการเรียงลำดับตัวอักษร คำชี้้นำคำศัพท์ ส่วนต่างๆของประโยค คำหลัก คำผสม ความหมายของคำ การออกเสียง การสะกดคำ รากศัพท์ และคำจำกัดความ

5. ประโยชน์ของการสอนการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ

แมนกิฟ, เบเดอร์, และวอคเกอร์ (Mangive, Bader, & Walker, 1982, p. 98) กล่าวว่าครูสอนวิชาภาษาอังกฤษจะต้องคิดถึงประโยชน์ของการใช้พจนานุกรม ซึ่งสิ่งที่นักเรียนได้จากการฝึกการใช้พจนานุกรม มีดังนี้

1. การเรียงลำดับตัวอักษร
2. ประเภทของคำศัพท์
3. ความหมายของคำศัพท์
4. สัญลักษณ์ของการออกเสียงซึ่งเขากล่าวว่า พจนานุกรมมีหลายประเภทควรเลือกประเภทที่เหมาะสมกับนักเรียนของตนเอง

กราเวส, วัตส์, และ กราเวส (Graves, Watts, & Graves, 1995, pp.127– 128) กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

1. นักเรียนสามารถเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้ถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถเลือกความหมายของคำศัพท์ที่เหมาะสมกับเนื้อหา

3. นักเรียนสามารถเลือกใช้สำนวนได้ถูกต้องกับสถานการณ์
4. นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างของความหมายที่เหมือนกันได้และ
5. นักเรียนสามารถใช้ตัวอย่างของการใช้คำได้ถูกต้อง

เนชั่น (Nation, 1998, p.65) กล่าวว่า ความหมายของคำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญดังนั้น การเลือกความหมายให้สอดคล้องกับบริบทจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนให้ใช้ได้ อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ซึ่งการฝึกการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษบ่อยๆ จะช่วยเพิ่มพูน ทักษะด้านการเลือกภาษาได้ดียิ่งขึ้น

เบนสัน (Benson, 1998, pp.84 – 85) กล่าวว่าการสอนใช้พจนานุกรมสำคัญมาก สิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้คือ พจนานุกรมก็คือ ความหมายคำศัพท์ การเลือกความหมายคำศัพท์ ที่มีความเหมาะสมกับข้อความ การเรียนรู้เรื่องสำนวนและเลือกใช้สำนวนให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ต่างๆ และรู้จักชนิดของคำ

พิโอทอวสกี (Plotrowski, 1998, pp.74 – 75) กล่าวถึงการสอนการใช้ พจนานุกรม สำหรับนักศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองว่า ควรใช้พจนานุกรม 2 แบบควบคู่กันคือ พจนานุกรมแบบ 2 ภาษา (bilingual dictionary) และพจนานุกรมแบบภาษาเดียว (monolingual dictionary) เพราะจะทำให้นักศึกษาเข้าใจภาษาอังกฤษได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น

สรุปได้ว่าประโยชน์ของการสอนการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนได้รู้ ถึงความหมายของคำศัพท์โดยเลือกความหมายให้สอดคล้องกับบริบทซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนควร ได้รับการฝึกฝนให้ใช้ได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว ด้วยการฝึกการใช้พจนานุกรม ภาษาอังกฤษบ่อยๆ เพราะจะช่วยเพิ่มพูนทักษะด้านการเลือกภาษาได้ดียิ่งขึ้น

แบบฝึกทักษะการเรียนรู้

1. ความหมายของการสร้างแบบฝึก

อารีย์ วาคน์อำนวย (2545, หน้า 48) ได้กล่าวว่าแบบฝึกคืออุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างหนึ่งอันประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจที่จะนำมาให้เพื่อให้ได้ฝึกฝน ปฏิบัติเพิ่มเติมขึ้นเพื่อจะได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความคล่องแคล่ว ความ ชำนาญ ตลอดจนเกิดความมั่นใจ ซึ่งเป็นไปโดยอัตโนมัติ ด้วยการทบทวนเนื้อหาความรู้ต่างๆ ที่เรียนไปแล้วอย่างมีทิศทาง

ริทชี (Ritchey, 1986, อ้างถึงใน Seels, & Glasgow, 1990, p.4) ได้ให้ ความหมายของการสร้างแบบฝึกไว้ว่า การสร้างแบบฝึกเป็นศาสตร์ในการสร้างสรรค์ รายละเอียดปลีกย่อยของโครงสร้างหรือขอบข่ายการสอนที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้และประเมินผลตามสาระและสถานการณ์ที่ต้องการซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยของแต่ละวิชาง่ายขึ้น

ซีลส์,และกลาสโกว์ (Seels, & Glasgow, 1990, p.3) การสร้างแบบฝึกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการออกแบบการสอน (instructional design) ได้เริ่มจัดทำเป็นระบบทางการสอนเพื่อใช้การฝึกอบรมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางภาษาให้แก่ทหารในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเกิดจากแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญแต่จะเกิดขึ้นได้โดยได้รับการพัฒนาตามกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับและสามารถวัดผลได้

กันเทอร์ (Gunter, 1990, p.80) กล่าวว่า แบบฝึกนั้นใช้ในการฝึกการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และแบบฝึกควรมีการให้คำแนะนำในการฝึกทำ การสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนอย่างง่าย ๆ ในการทำแบบฝึกคือ ให้ครูแสดงตัวอย่างให้กับนักเรียน เช่น ครูให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันตอบคำถามข้อแรกโดยครูคอยช่วยให้คำแนะนำ จากนั้นให้นักเรียนทำด้วยตัวเองและหลังจากที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดเสร็จ ครูและนักเรียนควรจะอภิปราย ตรวจสอบ และซักถามข้อสงสัยในคำถามและคำตอบของแบบฝึกร่วมกัน

พจนานุกรมอเมริกาเฮริเทจ(The American Heritage Dictionary, 1992, p. 641) ได้ให้ความหมายของคำว่าแบบฝึกหัดไว้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือทางการเรียนชั้นหนึ่งสำหรับนักเรียน โดยในแบบฝึกจะประกอบด้วยข้อคำถามหรือกิจกรรม และมีช่องว่างให้นักเรียนเขียนคำตอบหรือฝึกทำบทเรียนในชั้นเรียน

สรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึก หมายถึง การสร้างเครื่องมือทางการเรียนชั้นหนึ่งสำหรับนักเรียนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยครูคอยให้คำแนะนำ จากนั้นให้นักเรียนทำด้วยตัวเองและหลังจากที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดเสร็จ ครูและนักเรียนควรจะอภิปราย ตรวจสอบ และซักถามข้อสงสัยในคำถามและคำตอบของแบบฝึกร่วมกัน

2. หลักการสร้างแบบฝึกทักษะ

รัตนา ดีศาลา (2544, หน้า 9) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกที่ใช้ฝึกทักษะทางภาษานั้นมีรูปแบบ ต้องมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ผู้สร้างควรคำนึงถึงความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่วางไว้ มีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ควรจัดทำให้ง่ายเป็นเรื่อง ๆ รวมทั้งมีการประเมินผลโดยแจ้งผลความก้าวหน้าในการฝึก ให้นักเรียนทราบทันทีทุกครั้ง นอกจากนี้นักเรียนจะได้รับประโยชน์หรือคุณค่าจากการฝึกหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ และรวมทั้งการดูแลจากครูผู้ฝึกเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าหลักในการสร้างแบบฝึกมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงมากมาย พอสรุปได้ดังนี้

1. ก่อนที่จะสร้างแบบฝึกต้องกำหนดโครงสร้างไว้คร่าว ๆ
2. ศึกษาปัญหาข้อบกพร่องของเด็กในการเรียนการสอน
3. ศึกษาหลักจิตวิทยาเพื่อนำมาสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับวัย
4. ศึกษาเนื้อหาวิชา

5. ตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา
  6. นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพ
  7. แบบฝึกควรมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น เกม ทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวาง
  8. มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนโดยเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก
  9. มีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน
  10. มีการทดลองใช้ก่อนไปใช้จริง และมีการประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้
- กลีนพะยอม สุระกาย (2544, หน้า 62 – 63) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบฝึกมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังนี้

1. ต้องมีการนำเอาหลักจิตวิทยามาใช้เพื่อหาวิธีดึงดูดความสนใจของนักเรียนตามวัย
2. ตั้งจุดประสงค์ให้แน่นอนและมีการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วย
3. เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และเป็นแบบสั้น ๆ ง่าย ๆ ใช้เวลาในการฝึกไม่มาก
4. แบบฝึกควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อป้องกันความเบื่อหน่าย
5. เนื้อหาที่คัดเลือกมาต้องอ้างอิงจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยไม่มีความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของนักเรียน
6. มีการนำเทคโนโลยี อุปกรณ์หรือภาพประกอบมาใช้ที่เหมาะสมในแต่ละตอน
7. กำหนดเวลาให้เหมาะสม
8. ให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าในการทำแบบฝึกของตน
9. มีการทดสอบก่อนนำไปใช้จริง
10. มีการประเมินผล

ซีลส์, และกลาสโกว์ (Seels, & Glasgow, 1990, p. 3) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา กำหนดปัญหาการเรียนการสอนโดยรวบรวมปัญหาจากกาประเมินความต้องการของผู้เรียน
2. วิเคราะห์ภาระงาน โดยการรวบรวมข้อมูลจากทักษะต่างๆ รวมไปถึงพฤติกรรมทางการเรียน และจากนั้นจึงวิเคราะห์วิธีการสอนเพื่อกำหนดวิธีที่ต้องการ
3. เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและกำหนดเกณฑ์การทดสอบเพื่อให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์
4. กำหนดกลวิธีการสอนหรือส่วนประกอบทางการสอน เช่น ชั้นนำ ชั้นเสนอเนื้อหา หรือชั้นฝึกปฏิบัติ
5. เลือกรูปแบบการสอนและสื่อที่จะนำมาสร้างแบบฝึก

6. วางแผนการผลิต การพัฒนาสื่อ ตรวจสอบขั้นตอนในการพัฒนาสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการสอน

7. วางแผนและกำหนดวิธีที่จะใช้ในการประเมินผลขั้นปฏิบัติการ (formative evaluation) และรวบรวมข้อมูลจากคะแนนของนักเรียนในแต่ละจุดประสงค์เพื่อพิจารณาปรับปรุงและเพื่อการประเมินผลใหม่

8. วางแผนขั้นตอนในการใช้เครื่องมือ

9. ดำเนินการประเมินผลขั้นสรุป (summative evaluation)

10. นำแบบฝึกที่ผลิตออกมาเผยแพร่

ริชาร์ด, และโรเจอร์ (Richards, & Rogers, 1991, p.20) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกนั้น ถือเป็นระดับของการวิเคราะห์รูปแบบทางการสอน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. วัตถุประสงค์ของการสอน

2. ทำอย่างไรจึงจะเลือกเนื้อหามาใช้สอน และการจัดเตรียมรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. ลักษณะของภาระงานและกิจกรรมการสอนสอดคล้องกับรูปแบบการสอนหรือไม่

4. คำนึงถึงบทบาทของผู้เรียน

5. บทบาทของครู

6. บทบาทของสื่อการสอน

บอค (Bock, 1993, p. 3) ได้ให้ข้อพิจารณาในการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายของแบบฝึก

2. ให้รายละเอียดต่างๆ เช่น คำแนะนำในการทำแบบฝึก หรือขั้นตอนในการทำอย่างละเอียด

3. สร้างแบบฝึกให้มีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนมากที่สุด เช่น แบบฝึกอาจใช้ในรูปแบบที่ง่าย ๆ โดยเริ่มจากการให้นักเรียนตอบคำถามในลักษณะถูกผิดจนถึงการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

4. แบบฝึกควรสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนเช่น การให้นักเรียนเขียนเรียงลำดับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นลงในตารางหรือแผนภูมิที่กำหนดให้

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า หลักการสร้างแบบฝึกสามารถกระทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาที่กำหนดปัญหาการเรียนการสอนโดยรวบรวมปัญหาจากการประเมินความต้องการของผู้เรียน

2. วิเคราะห์ภาระงาน โดยการรวบรวมข้อมูลจากทักษะต่างๆ รวมไปถึงพฤติกรรมทางการเรียน และจากนั้นจึงวิเคราะห์วิธีการสอนเพื่อกำหนดวิธีที่ต้องการ
3. เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและกำหนดเกณฑ์การทดสอบเพื่อให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์
4. กำหนดกลวิธีการสอนหรือส่วนประกอบทางการสอน เช่น ชั้นนำ ชั้นเสนอเนื้อหาหรือชั้นฝึกปฏิบัติ
5. เลือกรูปแบบการสอนและสื่อที่จะนำมาสร้างแบบฝึก
6. วางแผนการผลิต การพัฒนาสื่อ ตรวจสอบขั้นตอนในการพัฒนาสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการสอน
7. วางแผนและกำหนดวิธีที่จะใช้ในการประเมินผลขั้นปฏิบัติการ (formative evaluation) และรวบรวมข้อมูลจากคะแนนของนักเรียนในแต่ละจุดประสงค์เพื่อพิจารณาปรับปรุงและเพื่อการประเมินผลใหม่
8. วางแผนขั้นตอนในการใช้เครื่องมือ
9. ดำเนินการประเมินผลขั้นสรุป (summative evaluation)
10. นำแบบฝึกที่ผลิตออกมาเผยแพร่

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์

ธอร์นไดค์ (Thorndike) (กิตติคุณ แชมมณี, 2548, หน้า 51) เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน เป็นเจ้าของทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (stimulus -S) กับการตอบสนอง (response -R) เขาเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องสร้างสิ่งเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง จึงเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีพันธะระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Connectionism Theory) หรือ ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง

หลักการเรียนรู้

ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง กล่าวถึง การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยมีหลักพื้นฐานว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่มักจะออกมาในรูปแบบต่างๆ หลายรูปแบบ โดยการลองถูกลองผิด จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีและเหมาะสมที่สุด

ในการทดลองธอร์นไดค์ได้นำแมวไปขังไว้ในกรงที่สร้างขึ้น แล้วนำปลาไปวางล่อไว้นอกกรงให้ห่างพอประมาณ โดยให้แมวไม่สามารถยื่นเท้าไปเหยียดได้ จากการสังเกต พบว่าแมวพยายามใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อจะออกไปจากกรง จนกระทั่งเท้าของมันไปเหยียบถูกคันไม้โดยบังเอิญ ทำให้ประตูเปิดออก หลังจากนั้นแมวก็ใช้เวลาในการเปิดกรงได้เร็วขึ้น

จากการทดลองธอร์นไดค์อธิบายว่า การตอบสนองซึ่งแมวแสดงออกมาเพื่อแก้ปัญหาเป็นการตอบสนองแบบลองผิดลองถูก การที่แมวสามารถเปิดกรงได้เร็วขึ้น ในช่วงหลังแสดงว่าแมวเกิดการเรียนรู้ด้วยการสร้างพันธะหรือตัวเชื่อมขึ้นระหว่างคันไม้กับการกดคันไม้

กฎการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้

2. กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้

3. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่ยอมเรียนรู้ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษา

1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (เมื่อพิจารณาแล้วว่าจะไม่ถึงกับเสียเวลามากเกินไปและไม่เป็นอันตราย) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

3. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงแล้วให้ฝึกฝนโดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ แต่ควรระวังอย่าให้ถึงกับซ้ำซาก จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

4. เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้ไปใช้บ่อย ๆ

5. การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จากทฤษฎีการเรียนรู้ของของธอร์นไดค์ สรุปได้ว่า ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง ได้สำรวจความพร้อมของตนเองเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงแล้วให้ฝึกฝนโดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ และให้ผู้เรียนนำการเรียนรู้ไปใช้บ่อย ๆ ด้วย การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

4. การสร้างแบบฝึกทางภาษา

ไซเวอร์สแตม(Siverstem, 1994, p.111) ได้เสนอการสร้างและพัฒนาสื่อสารมวลชนไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการอ่านควรมีลักษณะเป็นจริงสอดคล้องกับความสามารถ และวัตถุประสงค์ของผู้เรียน และเป็นลักษณะที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการอ่านได้จริง
2. เนื้อหา หรือข้อความที่นำมาให้อ่านควรเป็นเอกสารจริง
3. เนื้อหาที่ให้อ่านจะเป็นสิ่งที่บอกว่าตัวเองทำอะไร
4. วิธีการอ่านกับวิธีการอ่านแบบทักษะสัมพันธ์
5. อธิบายให้เข้าใจก่อนจะให้ผู้เรียนปฏิบัติ

ชาเวลสันและเสตียร์น(Shavelson, & Stern, 1981, อ้างถึงใน Nunan, 1995, p. 47)

ได้ให้คำแนะนำว่าการสร้างแบบฝึกทางภาษาควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. เนื้อหา (content) หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ต้องการ
2. สื่อ (material) หมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ดู ได้สังเกต หรือลงมือปฏิบัติ
3. กิจกรรม (activity) หมายถึงสิ่งที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกันในระหว่างการเรียนรู้การสอน

เรียนการสอน

4. วัตถุประสงค์ (goal) หมายถึงเป้าหมายที่ครูกำหนดไว้สำหรับการทำแบบฝึก

นั้นๆ

5. ผู้เรียน (student) หมายถึงการให้ความสำคัญกับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

6. กลุ่มสังคม (social community) หมายถึงการทำงานร่วมกันทั้งชั้นเรียนหรือเป็นกลุ่ม

นูแนน (Nunan, 1995, p.10) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทางภาษาว่า เป็นแบบฝึกที่ใช้เพื่อการสื่อสารในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจภาษา ปฏิบัติการทางภาษาได้ผลิตภาษาหรือมีปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาไทยตามเป้าหมาย โดยเน้นที่ความหมายมากกว่ารูปแบบทางภาษา และงานทุกชิ้นต้องมีความสมบูรณ์และสามารถสื่อสารได้ตามที่ต้องการ โดยอธิบายองค์ประกอบของแบบฝึกทางภาษาตามขั้นตอนได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ หมายถึง จุดมุ่งหมายของภาระงานแต่ละชิ้น วัตถุประสงค์สัมพันธ์กับผลของงาน เช่น ด้านการสื่อสาร จิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย หรืออาจบรรยายพฤติกรรมของครูหรือผู้เรียนโดยตรง

2. ข้อมูลทางภาษา หมายถึง ข้อมูลหรือสื่อที่นำไปสู่กิจกรรมการใช้ภาษาอาจเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น บทสนทนาหรือบทอ่าน หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น รูปภาพ ซึ่งสื่อเหล่านั้นควรเป็นเอกสารจริง

3. กิจกรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติจากข้อมูลทางภาษาที่สัมพันธ์กับภาระงานลักษณะของกิจกรรมมี 3 ประการ คือ

3.1 การฝึกสำหรับใช้ในชีวิจริง หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ในภาระงานควรใกล้เคียงหรือเป็นรูปแบบเดียวกันกับการใช้ภาษาในชีวิตจริง

3.2 การเรียนรู้ทักษะและการใช้ทักษะต่างๆ หมายถึง การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะและใช้ทักษะเพื่อการสื่อสาร

3.3 ความแม่นยำและความคล่องแคล่ว หมายถึง กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความถูกต้องแม่นยำ และใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว

3.4 บทบาทของครู หมายถึง หน้าที่ของครูที่ดำเนินการต่อภาระโดยครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ

3.5 บทบาทผู้เรียน หมายถึง หน้าที่ของผู้เรียนที่มีต่อภาระงาน

3.6 ฉาก หมายถึง การจัดห้องเรียนให้เป็นสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามภาระที่ระบุไว้ รวมทั้งพิจารณาว่าจะปฏิบัติภาระงานนั้นๆ นอกห้องเรียนทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน

หว่อง (Wong, 1995, p.322) กล่าวว่าในการสร้างแบบฝึกทางภาษาควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. พิจารณา หมายถึง ความเหมาะสมและความสามารถของผู้เรียน

2. แบบฝึกทางภาษาจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางอารมณ์และความต้องการของผู้เรียน ฉะนั้นครูควรปล่อยโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนทำงานร่วมกันในกลุ่มเล็ก

3. แบบฝึกหัดที่ควรเหมาะสมและเอื้อกันกับระดับความสามารถ เช่น เด็กเรียนช้าควรได้รับการช่วยเหลือ

สรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึกทางภาษาเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใดๆ ที่นำไปสู่การเข้าใจภาษา โดยควรคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความเหมาะสมและความสามารถของผู้เรียน

5. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

ในการสร้างแบบฝึกสำหรับเด็กมีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกหัดที่ดีไว้ ดังต่อไปนี้

ประไพ ปลายเนตร (2543, หน้า 30) กล่าวถึง ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะต้องเป็นแบบฝึกสั้นๆ มีหลายรูปแบบ ฝึกเพียงเรื่องเดียว ในแบบฝึกนั้นๆ มีคำอธิบายชัดเจนใช้ภาษาง่าย ใช้เวลาฝึกไม่นานเกินไป และสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง

รัตนา ดีศาลา (2544, หน้า 11) ได้ให้ข้อเสนอแนะลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะต้องเป็นแบบฝึกสั้นๆฝึกหลายๆ ครั้ง มีหลายรูปแบบ มีความสำคัญในการฝึกให้เกิดความชำนาญ ควรฝึกเพียงเรื่องเดียวในการฝึกนั้น มีคำอธิบายชัดเจน ใช้ภาษาง่าย ใช้เวลาฝึกไม่นานเกินไป

และสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกแล้วก็สามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นจึงจะนับได้ว่าเป็นแบบฝึกที่ดีและมีประโยชน์คุ้มค่าต่อผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้แก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาได้

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์
2. มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้นๆ อธิบายชัดเจน ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาเหมาะสม คือ ไม่ใช้เวลาน้อยหรือมากจนเกินไปควร
5. แบบฝึกควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
6. ลักษณะของแบบฝึกควรมีที่หลากหลายรูปแบบ
7. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้แล้วในชีวิตประจำวัน
8. แบบฝึกควรมีลักษณะที่นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดีต้องมีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ลักษณะของแบบฝึกควรมีที่หลากหลายรูปแบบ น่าสนใจและท้าทาย ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองได้

6. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 495) กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์ E1/E2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ควรพิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ มักจะตั้งไว้ 80 / 80, 85 / 85, หรือ 90 / 90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75 / 75 เป็นต้น เมื่อกำหนดเกณฑ์แล้วนำไปทดลองจริงอาจได้ผลไม่ตรงตามเกณฑ์ แต่ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 5 เช่น ถ้ากำหนดไว้ 90 / 90 ก็ควรได้ไม่ต่ำกว่า 85.5 / 85.5

รัตนา ดีศาลา (2544, หน้า 11 – 12) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน หรือแบบฝึกตามข้อเสนอแนะของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 479 – 789) ดังนี้

สำหรับหน่วยงานผลิตแบบฝึก เป็นการประกันคุณภาพของแบบฝึกว่าอยู่ในขั้นสูงเหมาะสมที่จะผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการทดสอบประสิทธิภาพเสียก่อนแล้วผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ดีก็จะต้องทำใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองเวลาและเงินทอง

สำหรับผู้ใช้แบบฝึก แบบฝึกจะทำหน้าที่สอน โดยที่ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่มุ่งหมาย ดังนั้น ก่อนนำแบบฝึกมาใช้ จึงควรมั่นใจว่าแบบนั้นจะช่วยให้มีคุณภาพทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สำหรับผู้ผลิตแบบฝึก การทดสอบประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดแบบฝึกง่ายต่อการเข้าใจอันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ เมื่อผลิตแบบฝึกเป็นต้นแบบแล้ว ต้องนำแบบฝึกไปทดสอบประสิทธิภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นหาประสิทธิภาพ 1 : 1 แบบเดี่ยว (individual try out 1)

เป็นการทดลองกับผู้เรียนกลุ่มละ 1 คน โดยใช้เด็กอ่อนปานกลาง และเด็กเก่ง เพื่อค้นหาข้อบกพร่องต่างๆ เช่นลักษณะของแบบฝึก จำนวนแบบฝึก ความสนใจของนักเรียน และความเหมาะสมในด้านเวลาเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. ขั้นหาประสิทธิภาพ 1 : 10 แบบกลุ่ม (small group try out 1)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6 -10 คน (ละผู้เรียนเก่งกับอ่อน) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต ตรวจสอบผลงาน สัมภาษณ์ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจและปรับปรุงจนได้ตามเกณฑ์

3. ขั้นหาประสิทธิภาพ 1 : 100 ภาคสนาม (field tryout 1)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 40 – 100 คน ให้นักเรียนแต่ละกันทั้งเก่งและอ่อน คำนวณหาประสิทธิภาพของแบบฝึก ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับที่ตั้งใจไว้จากเกณฑ์พิจารณาประสิทธิภาพของแบบฝึกดังกล่าว

สรุปได้ว่าประสิทธิภาพของแบบฝึก หมายถึง ผลจากการประเมินทักษะในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนและการฝึกใช้พจนานุกรมแล้วได้ร้อยละ 75/75

75 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนน ที่นักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ ระหว่างเรียนได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 75

75 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนน ที่นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 75

ทักษะปฏิบัติ

1. ความหมายของทักษะปฏิบัติ (Skill)

ธานี อ่วมอ้อ (2546, หน้า 10) คำว่า ทักษะ มีความหมายโดยทั่วไปว่า ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (ไม่ต้องเสียเวลาวิเคราะห์เป็นเวลานาน) กับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความรู้และประสบการณ์

เคลาส์ไมเออร์, และริบเบิล (Klausmeior, & Ripple, 1971) ได้ให้ความหมายของทักษะไว้ว่า ทักษะเป็นระดับความคล่องแคล่วในการประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ผู้ที่มีความสามารถของทักษะสูงจะมีลักษณะดังนี้

1. สามารถประกอบกิจกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีความตั้งใจในการกระทำนั้นแต่เพียงน้อยก็ตามสามารถแยกแยะและมองเห็นแนวทางที่จะทำได้ดีกว่าเดิม

2. สามารถรู้ผลและตรวจสอบความถูกต้องได้เร็วและไม่ผิดพลาด ทำได้รวดเร็วและมีการประสานงานกันดี มีความคงที่ ทำได้สม่ำเสมออยู่ในภาวะแวดล้อมต่างกัน

การ์สัน (Garison, 1972, อ้างถึงใน ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้อธิบายความหมายของทักษะว่า เป็นแบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ รวดเร็ว แม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของตน

เพจ (Page, 1977, อ้างถึงใน สุรินทร์ เลหาพันธ์, 2544, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้อธิบายความหมายของทักษะว่า เป็นระบบและมีรูปแบบของการประสานต่อเนื่องกัน ทั้งกิจกรรมทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะประกอบด้วยกระบวนการรับ (ได้แก่ อวัยวะรับสัมผัสต่างๆ) กับกระบวนการแสดงออก (กล้ามเนื้อต่างๆ) ซึ่งเป็นการตอบสนองทักษะเป็นการใช้การรับรู้ด้านกลไก การใช้มือ และความสามารถทางสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาของทักษะนั้น ดังนั้น ทักษะจึงเป็นแผนของพฤติกรรมที่มีการต่อเนื่องกัน ซึ่งจะประกอบด้วยสิ่งเร้าและการตอบสนอง ให้การประกอบกิจกรรมนั้นอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ทักษะปฏิบัติหมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างความราบเรียบ รวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของตน

2. ลักษณะของทักษะปฏิบัติ

เดอ เซคโก (De Cecco, 1974, อ้างถึงใน สุรินทร์ เลหาพันธ์, 2544, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงลักษณะของทักษะ ดังนี้ การตอบสนองแบบเชื่อมโยง (response chains) เป็นการตอบสนองทาง กลไก ดังนั้น กาเย ได้อธิบายในลำดับขั้นการเรียนรู้การตอบสนองกลไกว่าเป็นการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เช่น การเคลื่อนไหวของเท้า และมือ เป็นต้น เป็นการเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองทางกลไก ตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป โดยที่การตอบสนองที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าอย่างหนึ่ง จะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นให้เกิดคู่ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเป็นคู่ๆ ต่อไป

1. การเคลื่อนไหวที่ประสานกัน (movement co-ordination) เป็นทักษะที่เกี่ยวกับการประสานงานระหว่างการเคลื่อนไหวทางกลไกกับสายตาเราเรียกว่า ทักษะด้านกลไก – การรับรู้ (perceptual-motor skill) ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวกับการประสานกันระหว่างการรับรู้ และกิริยาทางกลไก เช่น การเล่นฟุตบอล ดนตรี ซึ่งอาศัยการเคลื่อนไหวที่ประสานกันระหว่างแขน ขา และตา เป็นต้น

2. แบบการตอบสนอง(response patterns) เมื่อผู้เรียนตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ แล้วจึงเอาส่วนต่างๆ เข้ามาเคลื่อนไหวให้ประสานกัน จนเป็นกระบวนการตอบสนองทั้งหมด จึงมีคำกล่าวว่า ทักษะเป็นกระบวนการตอบสนองทั้งหมด เช่น การขับรถจะประกอบด้วยการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย มือหมุนพวงมาลัย สายตามองคูถนน ขาเหยียบคันเร่งและเบรก เราจึงต้องเรียนการใช้ส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ก่อน แล้วจึงนำส่วนต่างๆ เข้ามาเคลื่อนไหวประสานกัน จนกลายเป็นกระบวนการตอบสนองที่ใหญ่ขึ้นในที่สุด

สรุปได้ว่า ลักษณะของทักษะปฏิบัติ หมายถึง การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองทางกลไก ตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป โดยที่การตอบสนองที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าอย่างหนึ่ง ให้เกิดคู่ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเป็นคู่ๆ ต่อไป

3. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะปฏิบัติ

3.1 การประเมินทักษะปฏิบัติ (performance) เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในการประยุกต์ความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

3.2 การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนจากงานที่ให้ปฏิบัติจริงหรือในสภาพที่เป็นจริง เพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้ดีเพียงใด และปฏิบัติได้อย่างไร

3.3 การประเมินจากแฟ้มสะสมงานเป็นการประเมินที่เน้นความสำเร็จของผู้เรียนจากผลงานที่ผู้เรียนเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในแฟ้ม กล่อง หรือกระเป๋าแล้วแต่ลักษณะของงาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถ เจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

a. การตรวจสอบความตรง ตรวจสอบได้ 3 วิธี คือ ความตรงตามเนื้อหา

ความตรงเชิงจำแนก และความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์

3.5 การตรวจสอบความเที่ยง ใช้การสอบซ้ำ และการหาความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สห-สัมพันธ์ของเพียร์สัน หรือวิธีหาความสอดคล้องของเคนดอลล์ (Kendall)

สรุปได้ว่า เมื่อมีการพัฒนาแบบวัดทักษะปฏิบัติก็เพื่อให้เกิดความถูกต้องและความเหมาะสมกับเนื้อหาและระดับพัฒนาการของผู้ที่จะได้รับการวัดทักษะโดยการประเมินทักษะสามารถเลือกใช้ได้หลายรูปแบบโดยสามารถเลือกใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้วัดพฤติกรรม

การจัดการเรียนรู้

ทศนา แชมมณี (2546, หน้า 54) รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการ ที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย หรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ ที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson)
2. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์(Harrow)

3. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies)

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของ ซิมป์สัน (Instructional model based on simpson's processes for psycho-motor skill development)

3.1.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

ซิมป์สัน (Simpson, อ้างจาก Fitts, 1972, ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความว่องไวในการจัดการ

3.1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ

3.1.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้คล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

1.1.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's instructional model for psychomotor domain)

1.2.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

แฮร์โรว์ (Harrow, 1972, pp. 96-99) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าวได้แก่การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

1.2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ กล่าวคือผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ

1.2.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้สังเกตการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ ซึ่งผู้เรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ มีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น ผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แม้ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้

ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ การกระทำที่ถูกต้อง แม่น ตรง พอดี สมบูรณ์แบบ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้นจนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

1.2.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

1.3 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' instructional model for psychomotor domain)

1.3.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

เดวิส (Davies, 1971, pp. 50-56) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น

1.3.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

1.3.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินปกติ ก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย

ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปที่ละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนมีวิธีการแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

1.3.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพจากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวปฏิบัติผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนได้ตามลำดับดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนเรียน 2) ขั้นนำเสนอ 3) ขั้นฝึกหัด 4) ขั้นสร้างผลงาน และ 5) ขั้นประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (learning achievement) เป็นความสามารถทางสมองในด้านต่างๆที่นักเรียนได้รับจากประสบการณ์เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากครูผู้สอน

อารีย์ วชิรวรการ (2542, หน้า 143) ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน ฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่างๆทั้งที่โรงเรียนที่บ้านและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมิได้มองแต่ในแง่ของความรู้ความสามารถทางสมองเท่านั้น ในทางที่เป็นจริงแล้ว ความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรม ถ้าเป็นผลจากการฝึกสอนและอบรม ซึ่งนับว่าเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2548, หน้า 162) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์เป็นผลการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ผ่านมา

กูด (Good, 1973, p. 6) ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นการเข้าถึงความรู้สึกหรือพัฒนาทักษะทางการเรียน ซึ่งโยปกติจะพิจารณาจากคะแนนสอบ การฝึกอบรมหรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง

ในการจัดการเรียนรู้สิ่งที่ครูต้องการคือ การทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้มากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นมีหลายประการ ดังที่ บลูม (Bloom, 1971, p.643) กล่าวว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการหรือแรงจูงใจที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจต่อเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียนและระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพ

3. คุณภาพการสอนซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลว่าตนเองกระทำได้ถูกต้องหรือไม่

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความรู้หรือทักษะของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้จากสิ่งที่ต้องการให้รู้ โดยการฝึกทักษะหรือฝึกประสบการณ์ต่างๆในกระบวนการเรียน

เจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

ลัวน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 54) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกิดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

วิภาวี แป้นเรือง (2546, หน้า 37) กล่าวว่าเจตคติหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบ เป็นการบอกแนวโน้มทางจิตใจของบุคคลเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสิ่งของ บุคคล ประเพณี หรือสถานการณ์ใดๆ ซึ่งมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้

กูด (Good, 1973, p. 59) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึงความเอนเอียงหรือความชอบของบุคคลที่แสดงผลเฉพาะไปสู่วัตถุ สิ่งของ สถานการณ์หรือคุณค่า ตามปกติจะประกอบด้วยความรู้สึกอารมณ์

ไอเคน (Aiken, 1985, p. 541) กล่าวไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองเชิงบวกหรือเชิงลบ ต่อวัตถุ สถานการณ์ สถาบันหรือบุคคลอื่นๆ

อนาสตาซี (Anastasi, 1986, p.541) กล่าวว่าเจตคติหมายถึงความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ และสถาบันต่างๆ

โดยสรุป เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการเรียนรู้จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้

2. ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ

จิรวรรณ ชานาญมวง (2544, หน้า 12) ได้รวบรวมลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เป็นผลหรือขึ้นอยู่กับบุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้วเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติแปรค่าได้ทั้งความเข้มข้นและทิศทาง
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง
4. เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าเจตคติหรือสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติของที่มีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกันอาจสัมพันธ์กัน
6. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตในการตอบสนองสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้านั้นๆ
7. สภาพความพร้อมจะตอบสนองในลักษณะซับซ้อนที่บุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆและจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์
8. เจตคติเป็นใช้พฤติกรรมแต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม
9. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อ เป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้
10. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ ทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับอายุและเขาวนปัญญา
11. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่แตกต่างไปจากเดิม

สรุปได้ว่าลักษณะที่สำคัญของเจตคติ คือ เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่แตกต่างไปจากเดิม

3. องค์ประกอบของเจตคติ

กรวีร์ เมฆหมอก (2542, หน้า27) ได้รวบรวมองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้(cognitive component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับวัสดุหรือเหตุการณ์ต่างๆรวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก(affective component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ได้รับรู้ อาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะชอบสิ่งนั้น ถ้ามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งใดก็จะไม่ชอบสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (behavioral component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องความรู้สึกของตน คือ การที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ยอมรับปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

วิภาวี แป้นเรือง (2546, หน้า 39) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่สำคัญดังนี้

1. บิดา มารดา การที่บิดามารดามีเจตคติต่อสิ่งใดในลักษณะหนึ่งลักษณะใด ย่อมมีอิทธิพลต่อบุตรให้มีเจตคติในทางเดียวกับบิดามารดา

2. วัฒนธรรมภายในสังคม คนที่มีอาชีพต่างกันหรืออยู่ในชั้นของสังคมต่างกัน หรือคนที่มีนิกายศาสนาต่างกัน ย่อมมีเจตคติต่างกัน

3. บุคลิกภาพของแต่ละคนย่อมมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติต่อสิ่งเร้าต่างๆด้วย เช่น คนที่มีบุคลิกภาพไม่เหมือนคนอื่น อาจรู้สึกมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น

4. การศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน กิจกรรมของโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่นๆในสังคม ฉะนั้น หากโรงเรียนมีครูดี มีตำราเรียนที่ดี และมีการปกครองที่ดี สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเจตคติของเด็กไปในทางที่ดีที่ควร

5. การพักผ่อนหย่อนใจ การแสวงหาความบันเทิงมีหลายด้านด้วยกันซึ่งแต่ละด้านล้วนมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคล

ทริแอนนดิส (Triandis, 1972, pp.2-3) ได้เสนอองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด ความเข้าใจ หมายถึงความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นต่อบุคคลที่มีต่อเป้าหมายของเจตคติ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึก ชอบ-ไม่ชอบ หรือทำที่ดี - ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม หมายถึง ความพร้อมหรือแนวโน้มที่บุคคลจะปฏิบัติต่อเป้าหมายของเจตคติ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติคือ องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive component) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) และองค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (behavioral component)

4. การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจความรู้สึก และอารมณ์จึงเป็นเรื่องยากในการวัด เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่า ฟังพอใจหรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ในการศึกษาครั้งนี้นักวิจัยได้เลือกวิธีใช้การสร้างแบบทดสอบวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert's Scale) ซึ่ง พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547, หน้า 224-226) ได้อธิบายลำดับขั้นตอนการสร้างไว้ดังนี้

มาตรการสร้างแบบวิธีของลิเคอร์ท แบ่งการกำหนดช่วงความรู้สึกของตนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ

- ระดับที่ 1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ระดับที่ 2 เห็นด้วย
- ระดับที่ 3 ไม่แน่ใจ
- ระดับที่ 4 ไม่เห็นด้วย
- ระดับที่ 5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือกโดยทั่วไป จะกำหนดคะแนนข้อความทางบวกเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) และข้อความทางลบเป็น 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4)

ข้อความที่บรรจุลงในมาตรการวัดประกอบด้วยข้อความแสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ โดยทั่วไปมีจำนวนข้อความตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป การกำหนดน้ำหนักคะแนนตอบแต่ละตัวเลือก กระทำต่อเมื่อได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยกำหนดตามวิธีกำหนดค่าคะแนนซึ่งนิยมใช้กันมากมีขั้นตอน ดังนี้

1. พิจารณาว่าต้องการจะวัดเจตคติของใคร ที่มีต่อใคร และให้ความหมายของสิ่งที่จะวัดให้แน่นอน

2. เมื่อตีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อ โดยให้กลุ่มเนื้อหาของหัวข้อเหล่านั้น ข้อความนี้อาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากที่อื่นก็ได้ เช่น จากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ เป็นต้น แต่จะต้องมีลักษณะดังนี้

2.1 ต้องเป็นข้อความที่เขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อหรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริง

2.2 ข้อความที่บรรจุลงในสเกล จะต้องประกอบไปด้วยข้อความที่เป็นบวก และเป็นลบละ หลีกเลี่ยงการใช้คำคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ เช่น เสมอๆ บ่อยๆ ทั้งหมด เป็นต้น

2.3 ข้อความแต่ละข้อความแต่ละข้อความจะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม ข้อที่สร้างขึ้นในครั้งแรกประมาณ 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องเลือกข้อความ ให้เหลือประมาณ 20-25 ข้อความในแต่ละเรื่องที่จะวัด

3. เมื่อได้ข้อความเพียงพอแล้วก็บรรจุลงในสเกล โดยให้มีตัวเลือก 5 ตัวเลือก ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบโดยพิจารณาด้าน คุณลักษณะและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนการตอบกับข้อความว่าสอดคล้องกัน เพียงใด

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริง โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ และภาษาที่ใช้อีกครั้ง และตรวจสอบคุณภาพด้าน อื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของมาตราวัดเจตคติ

ปีทมน รักสนอง (2547 , หน้า 38-40) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การสังเกต (observation) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ศึกษาเจตคติโดยใช้ ประสาทหูและตา เป็นสำคัญ การสังเกตเป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วนำข้อมูลที่สังเกตนั้นมาอนุมานว่าบุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งนั้นอย่างไร

1.1 ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสังเกตได้ผลดี ผู้สังเกตต้องมีคุณสมบัติ 4

ประการ คือ

1.1.1 มีความใส่ใจต่อสิ่งที่สังเกต (attention)

1.1.2 มีประสาทสัมผัสที่ดี (sensation)

1.1.3 มีการรับรู้ที่ดี (perception)

1.1.4 มีมโนคติที่ดี (conception) โดยสามารถสรุปเรื่องราวได้ถูกต้องและเชื่อถือ

ได้

1.2 กระบวนการเพื่อให้ผลสังเกตสามารถรวบรวมข้อมูลที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ควรมียุทธวิธีการสังเกตดังนี้

1.2.1 มีการเตรียมการล่วงหน้า เช่นเตรียมการบันทึกเครื่องมือต่าง ๆ ต้องพร้อม

1.2.2 ไม่มีอคติ

1.2.3 ต้องสังเกตหลาย ๆ ด้าน ใช้ระยะเวลาสังเกตอย่างต่อเนื่องและนานพอสมควร อาจใช้เครื่องมืออื่น ๆ ช่วยอย่างระมัดระวัง เช่นแบบสำรวจ การบันทึกกระเบียน สละสม และอื่น ๆ

1.3 หลักเกณฑ์การสังเกตที่ดี

1.3.1 ผู้สังเกตจะต้องมีความรู้ในเรื่องสังเกตให้มาก

1.3.2 ทาความสอดคล้องระหว่างประเด็นและพฤติกรรมที่จะทำสังเกต

1.3.3 กำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจน

1.3.4 ในการสังเกตผู้สังเกตจะต้องทำอย่างระมัดระวังและใช้ความละเอียดถี่ถ้วน

1.3.5 ผู้สังเกตจะต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือตามที่กำหนดขึ้น

1.3.6 ผู้สังเกตจะต้องพร้อมที่จะทำการสังเกต และกำจัดการอคติส่วนตัวออกไปให้หมด

2. การให้รายงานตนเอง (self report) เป็นวิธีการศึกษาเจตคติของบุคคลโดยให้บุคคลนั้นเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น และจากการฟังสิ่งเหล่านี้ สามารถกำหนดค่าคะแนนของเจตคติได้วิธีการศึกษาเจตคติแบบนี้เป็นวิธีการของทอร์สโตน(Thurstone)ลิเคอร์ท(Likert) กัทท์แมน (Guttman) และออสกู๊ด(Osgood) ที่ได้พยายามสร้างสเกลหารวัดเจตคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดเจตคติแบบสเกลนี้จัดแบ่งเป็นช่วง ๆ โดยแต่ละช่วงจะมีขนาดเท่ากันสามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบความมากน้อยของเจตคติได้ วิธีนี้เป็นที่นิยมใช้วัดเจตคติมาก

3. เทคนิคการฉายออก (projective techniques) เป็นการวัดเจตคติโดยการให้สร้างจินตนาการจากภาพ โดยใช้ภาพเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลนั้นแสดงความคิดเห็นออกมาจะได้สังเกตและการวัดได้ว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งบุคคลย่อมแสดงออกมาตามประสบการณ์ที่เคยได้รับมาแต่ละคนจะมีการแสดงออกมาไม่เหมือนกัน

เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัดและสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพที่จะกระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด ซึ่งลัวิน สายยศ (ม.ป.ป. หน้า 3-4) ได้เสนอวิธีวัดเจตคติสรุปได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีง่ายและตรงไปตรงมาที่สุดการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการนั้นต้องเขียนเป็นความรู้สึกที่สามารถจัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. การสังเกต เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผนเพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีเจตคติความเชื่ออุปนิสัยอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริงหรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใด ผู้สังเกตจะต้องทำตัวเป็นกลางไม่มีความลำเอียงและการสังเกตควรสังเกตหลาย ๆ ช่วงเวลา ไม่ใช่สังเกตเฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การรายงานตนเอง วิธีนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกของตนต่อสิ่งแล้วเป็นข้อคำถามให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา

4. เทคนิคจินตนาการวิธีนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเด้าผู้สอบ เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลก เรื่องราวแปลก ๆ เมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะเกิดจินตนาการออกมา นำมาตีความหมาย จากการตอบนั้น ๆ พอจะรู้ได้ว่ามีเจตคติต่อเป้าเจตคติอย่างไร

สรุปได้ว่าการวัดเจตคติเป็นการวัดทางด้านจิตใจความรู้สึก และอารมณ์ ซึ่งมีทั้งทางบวกและทางลบ โดยมีกรวัด 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับที่ 2 เห็นด้วย ระดับที่ 3 ไม่แน่ใจระดับที่ 4 ไม่เห็นด้วย และระดับที่ 5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ภาวินี ทอนสูงเนิน (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองหมาก จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แผนการสอนจำนวน 12 แผน แบบฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษจำนวน 12 ชุด แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนแบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนร้อยละ 93.35 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์(ร้อยละ 70) โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนนักเรียนทั้งชั้นคิดเป็นร้อยละ 79.42

เขมิกา ทับทิมใส (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกกลวิธีการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัย อําเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงห้องเรียน 1 ห้อง ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ทำการทดลองโดยให้นักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 บทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) แบบทดสอบความสามารถทางการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลอง 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t-test เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษมีค่า 85.62 / 69.15 2) ความสามารถในการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการทำแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทำแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อแบบฝึกกลวิธีการเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษ

ขวัญเรือน ประเมติยาโน (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษ เพื่อหาความหมายให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ (ศส.บ) ชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏราชนครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษ และแบบทดสอบความสามารถในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ – อังกฤษ พบว่า นักศึกษาจำนวนร้อยละ 43.33 ใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษและนักเรียนมีความต้องการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ-อังกฤษพบปัญหาคือ นักศึกษาไม่สามารถ

ใช้พจนานุกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากนักศึกษายังขาดความรู้เรื่องการแปลความหมายของคำศัพท์ให้สอดคล้องกับบริบทและผลการวิเคราะห์แบบทดสอบความสามารถในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ-อังกฤษพบว่านักศึกษาจำนวน 11 คนสามารถทำคะแนน 15 คะแนนขึ้นไป คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 17.18 และนักศึกษาจำนวน 19 คน ทำคะแนนได้น้อยกว่า 15 คะแนน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 10.32

ศิริพร ขุนจร (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านลาดวิทยา อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเปรียบเทียบทักษะในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้แบบฝึก และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น ทำการทดลองโดยให้นักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 77.12/75.59 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) ทักษะในการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังทำแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทำแบบฝึกหัดการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี

พัชรา พรหมณี (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนการอ่านภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 โรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากมา 1 ห้อง จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ และแบบทดสอบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนการอ่านภาษาไทย ข้อมูลที่ได้จากการทดลองนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย(mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และสถิติทดสอบที (t-test) โดยผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.14/81.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เจตคติที่มีต่อการเรียนการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะในภาพรวมอยู่ใน

ระดับขอบมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย (standard deviation) เท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เท่ากับ 0.33

ปริศนา อัครพุทธิพร (2551, หน้า 209) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายคำไทยของมโนทัศน์พื้นฐานร่วมของเอนทิตีลำดับที่สองด้วยวิธีการแปลสองทาง : การศึกษาปัจจัยความหลากหลายของความหมายที่มีต่อความถูกต้องของการแปล พบว่าเครือข่ายคำถูกสร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการค้นหาคำศัพท์จากพจนานุกรมโดยทั่วไปที่ไม่ได้ระบุคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันเพื่อเป็นทางเลือกในการใช้คำศัพท์ให้ถูกต้องตามสถานการณ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ประเภทต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจในคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น แนวทางการสร้างเครือข่ายคำไทยที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือแนวทางแบบขยาย (expand approach) เป็นการสร้างเครือข่ายคำไทยที่สอดคล้องกับมโนทัศน์พื้นฐานร่วมภาษาอังกฤษ เนื่องจากมโนทัศน์พื้นฐานร่วมเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นจากส่วนที่หลายๆ ภาษามีร่วมกันโดยใช้กลวิธีการแปลสองทาง จากนั้นนำผลลัพธ์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเครือข่ายคำไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากทรัพยากรทางภาษาและผู้เชี่ยวชาญทางภาษา ได้ผลลัพธ์ความถูกต้องของมิตีคำศัพท์ 17.35% และความถูกต้องของมิติกลุ่มคำไวพจน์ 64.50% คำแปลไทยจากคำอังกฤษที่มีความหมายเดียว (monosemic word) ได้ผลลัพธ์ที่มีความถูกต้อง 16.52% ต่ำกว่าคำแปลไทยจากคำอังกฤษที่มีคำหลายความหมาย (polysemic word) ที่มีค่าความถูกต้อง 18.44% ในขณะที่รูปแบบการจับคู่กับคำแปลภาษาไทยรูปแบบต่างๆ ให้ผลลัพธ์ที่มีความแม่นยำเรียงจากความแม่นยำสูงสุดไปยังความถูกต้องต่ำสุด คือ รูปแบบการจับคู่แบบหนึ่งต่อหลาย (1:many) แบบหลายต่อหลาย (many:many) แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และแบบหลายต่อหนึ่ง (many:1) ตามลำดับ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไค (Chi, 1997, pp. 27 – 29) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้พจนานุกรมในการเรียนการสอนอ่านของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านโดยการใช้พจนานุกรมประกอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบฝึกหัดการใช้พจนานุกรมอังกฤษ ชองกง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นอุดมศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีคะแนนการอ่านเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านโดยการใช้พจนานุกรม

เนชั่น (Nation, 1998, pp. 65 -69) ได้ศึกษาพจนานุกรมกับการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า พจนานุกรมเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษได้ในระดับเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการเรียนคำศัพท์ซึ่งนักเรียนส่วนมากสามารถจำคำศัพท์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพราะนักเรียนได้รับฝึกการใช้พจนานุกรมโดยที่นักเรียนไม่รู้ตัวจึงส่งผลให้นักเรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น

ฟอกซ์ (Fox, 1998, pp.153 – 156) ได้ศึกษากับการใช้คำศัพท์จากพจนานุกรมของนักศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในแถบยุโรปตอนเหนือ เครื่องมือที่ใช้คือพจนานุกรมของ The Longman Lexicon of Contemporary English (LLOCE, 1987) และ Chamber Universal Learners Dictionary (CULD, 1980) ผลจากการวิจัยพบว่าพจนานุกรมช่วยให้นักศึกษาเข้าใจคำศัพท์และสามารถนำคำศัพท์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ และสามารถเลือกใช้ความหมายของคำศัพท์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษา และในส่วนของนักศึกษามีปัญหาก็คือนักศึกษาไม่สามารถออกเสียงคำสั่งได้ถูกต้องเพราะในพจนานุกรมใช้สัญลักษณ์การออกเสียงของ International Phonetic Alphabet ซึ่ง นักศึกษา ยังมีปัญหาเกิดความสับสนและไม่สามารถออกเสียงได้ดังเหมือนกับเจ้าของภาษา ซึ่งฟอกซ์เสนอแนะแนวทางว่า ควรจะให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการออกเสียงจากพจนานุกรมให้มากขึ้นและแพร่หลายต่อไปเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

ลอเวรี่ (Lawrey, 2001, p. 817 - A) ได้ศึกษาการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะ มีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกหัดมากกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึกหัด และนักเรียนทำแบบทดสอบหลังการฝึกทักษะแล้วได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 89.8 นั่นคือ แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

เกย์, และแกลลาเซอร์ (Gay, & Gallagher, 2001, pp. 51 - 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีสอนโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาของการเรียนการสอนในเรื่องเดียวกัน ปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยมีการทดสอบย่อยขณะเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียน โดยฝึกทักษะด้วยการทำแบบฝึกหัดเพียงอย่างเดียว

วิงเกเลอร์ (Winkler, 2001) ได้ศึกษาการใช้พจนานุกรม Oxford Advanced Learner's Dictionary ที่มีผลต่อภาระงานเขียนและเพื่อหาประสิทธิภาพของพจนานุกรมต่างๆ ซึ่งกำหนดทดลองกับเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนวัดอังกฤษที่ศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศอังกฤษจำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนเขียนบทความสั้นๆโดยใช้พจนานุกรมในรูปแบบของซีดีรอม (CD-ROM) ในช่วงกิจกรรมการเรียน หลังจากได้แนะนำพจนานุกรมให้กับนักเรียนทราบแล้ว ซึ่งในระหว่างการเรียนรู้ ผลการวิจัยได้ทำการสังเกตทุกรูปแบบ ตลอดจนใช้แบบสอบถามเพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนที่มีต่อการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาการเขียนของนักเรียนมีการพัฒนา และรูปแบบของพจนานุกรมก็มีผลต่องานเขียนของนักเรียนด้วยเช่นเดียวกัน

แมคพีค (McPeak, 2001, p.1799 -A) ได้ทำการวิจัยในเรื่องผลการเรียนจากแบบฝึกอย่างเป็นระบบ เพศของนักเรียนส่งผลต่อความสามารถในการอ่านและสะกดคำ ผลการวิจัยพบว่า การใช้แบบฝึกมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสามารถด้านการอ่าน การ

สะกดคำของนักเรียนทุกกลุ่ม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ยังพบว่า การอ่านยังมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการสะกดคำของนักเรียน

เชน (Chen, 2003, pp. 64 – 06 - A) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกของครูและการสอนในชั้นก่อนอ่านที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนในชั้นการอ่านถูกแบบเพื่อสร้างความสนใจ สร้างพื้นฐานความรู้ ทำให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและประสบการณ์ก่อนการทำงาน ในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต บทเรียนจากเทป การสัมภาษณ์และการอ่าน ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสร้างความสนใจและการสร้างความรู้ในชั้นก่อนอ่าน โดยการเรียงลำดับก่อนหลัง ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างหนังสือและประสบการณ์ของผู้เรียน การใช้แบบฝึกขั้นก่อนการอ่าน โดยการตั้งวัตถุประสงค์ของการอ่าน ช่วยให้นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเข้าใจมากยิ่งขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านดีขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศจะเห็นได้ว่าการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ว่าจะเป็นแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษหรือแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกทักษะเป็นประจำและต่อเนื่องจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะทำให้ผู้วิจัยพบว่า ควรใช้แบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมเพื่อเพิ่มทักษะการใช้พจนานุกรมเพราะการใช้พจนานุกรมเป็นการฝึกนิสัยวิเคราะห์คำศัพท์ให้เป็นระบบ เมื่อผู้ใช้เปิดพจนานุกรมจะได้ทราบถึงระบบโครงสร้างเสียง การออกเสียงและฝึกการหาคำศัพท์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งเป็นพื้นฐานของการใช้พจนานุกรม และการสอนใช้พจนานุกรมสำคัญมาก สิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ในพจนานุกรมก็คือ ความหมายคำศัพท์ การเลือกความหมายคำศัพท์ที่มีความเหมาะสมกับข้อความ การเรียนรู้เรื่องสำนวนและเลือกใช้สำนวนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ และรู้จักชนิดของคำ ในการรู้ความหมายของคำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการเลือกความหมายให้สอดคล้องกับบริบทจึงเป็นสิ่ง ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนให้ใช้ได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว ซึ่งการฝึกการใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษบ่อยๆ จะช่วยเพิ่มพูนทักษะด้านการเลือกภาษาได้ดียิ่งขึ้น และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างแบบฝึกทักษะซึ่งเป็นศาสตร์ในการสร้างสรรค์รายละเอียดปลีกย่อยของโครงสร้างหรือขอบข่ายการสอนที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และประเมินผลตามสาระการเรียนรู้และสถานการณ์ที่ต้องการซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยของแต่ละวิชาง่ายขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้นเนื่องจากแบบฝึกทักษะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและฝึกทำอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสร้างแบบฝึกทักษะการใช้พจนานุกรมเพื่อให้ผู้เรียนมีเกิดความคล่องแคล่ว ความชำนาญ ตลอดจนเกิดความแม่นยำ และมีทักษะการใช้พจนานุกรมได้ดียิ่งขึ้น